

Марієнбадська елегія

Йоганн Вольфганг Ґете

Коли людину біль онімував,
дав бог мені сказати. як я мучусь.

І що мені ця зустріч може дати,
ця нерозпукла квітка поранкова?
Тепер ти вільний в пекло й рай ступати,
та в'яже дух вагання загадкове!
Геть сумніви! До райських брам, увись
твої шляхи за нею змоглись.

І чи ж тобі спізнати раювання,
хоч і зажив на ті розкоші вічні,
як ні надій, ні прагнень, ні бажання,
а тільки рухи стежити величні,
пасти очима найдорожчі кроки –
і враз усохнуть сліз гіркі потоки.

Здається, день вернула прудкокрила
та вечорова радісна хвилина,
як ти мене цілунком одарила.
Був знак мені, що й завтра сонце зрине,
ішли години ніжною ходою
такі подібні, як сестра з сестрою.

Цілунком тим пекельним обірвало
чудовний ретязь спільної любові
Ні на поріг нога вже не ступала,
як херувима крила шарлатові
надійно прихистили браму й мури.
Снує по стежці погляд мій похмурий.

Стулилось серце, ніби ніколи
не розпукалось. І в часи щасливі
не бачило, як знакували кола
в погіднім небі зорі мерехтливі.
Ці докори, жалі, турботи, втрати
затисли серце у цупкі лещата.

Ачи ж не годі? Натрудилися руки:
шумлять сади – там, де стриміли скелі.
Хіба врожай не визрів? Сині луки
лямують річку, займища, оселі.
І чи не надимають безмір світу
твоїх фантазій виплекані діти?

Мов зітканий із райдужних мережив,
ширяє серафим над сонмом хмар,
небесної прозорості одежі
гнучкого стану повивають чар,
і стежиш ти, як кружеляти стане
з усіх видінь найбільш кохане.

Задосить миті, щоб тривку подобу
впіймати в мерехтливому видінні.
Старе, вернись, аби одну оздобу
я відрізнити міг у миготінні
забутих лиць. Нехай рука напише
лиш те одне, що серцю наймиліше.

Пригадую – вона спішить до брами
в час зустрічі, як птах, тріпоче щастя.
Востаннє доторкнулася устами
до губ моїх – чи ж то забути вдасться?
Ті найсолодші спогади шалені
горять в душі, мов письмена вогненні.

І серце, наче мур зубчастий, нею
бережене, їй оберігало.
Заради неї тішилось своєю
постійністю, котру і їй являло
і, звільнене в'язницею кохання,
жило для дяки, для офірування.

Зникає дар любити, чезне спрага
взаємного кохання, виникає
жадання добрих замірів, відвага
благих чинінь, котра усе здолає.
Любов, котра закоханих підносить,
мені натхнення достарчає досить.

І все вона! Обліг і душу й тіло
важкий тягар непрошеної туги,
жасне видіння душу оступило,
а пуста серця сушить, як недуга,
і ледь надія жевріє у бозі –
її ще вгледжу я на тім порозі.

Нам мир господній щастя провістує,
але не розум – знане це достоту,
його щасливий од кохання чує,
як поблизу кохана є істота.
Стихає серце. Як запраг тепер ти
заради неї жити або вмерти.

Цнота щедротних наших душ воліла
пречистої сягнути високості,
щоб вічно безіменнеявило
чарівні назви й таємниці прості.
Як вабила нас благість! Емпіреї
мені одслонювались біля неї.

І повесняним подихом зігрита,
у літеплі очей її розтала
душа оклякла, що, снігами крита,
у крижаному склепі довго спала.
Хода кохана розігнала чари
корисливості зі свавіллям в парі.

І видалось, немов вона сказала:
Наш вік – то дар. Не легковаж дарами,
бо і минуле впевнює замало,
а те, що буде, – за стома замками.
Хай я надвечір чую страх і скрушу –
ще визнає сонце, чим я тішу душу.
Отож, чини, як я, і миті в вічі
дивися завжди радо й без вагання.
Приймай її з подякою у віщі
хвилини щастя і часи кохання.
Нехай твоя дитинність світ огорне,
бо ти – то все і все непереборне.

О так, подумав я. Тобі в дорогу
подарував Господь зичливість миті.
І коло тебе кожен має змогу
почутися найщасливішим в світі.
І знак мені – цю дружбу полишити.
Хай скаже мудрість, як без неї жити.

Я так тепер далеко! Чим же мушу
заповнити свій час? Хіба я знаю?
Ачи в робітні дотрудити душу?
І це мені зтяжко. Не бажаю.
Так непоборна туга водить мною,
що тільки умиваюся сльозою.

Тож риньте, сльози! Стриму вам немає,
як і вогню не загасити в серці.
Хтось усевладний душу всю стрясає,
життя і смерть зійшлись в зятятім герці.
О, трути дайте – витишити болі,
бо бракне духові одваги й волі.

Як він без неї животіти стане?
В його уяві образ той мигоче,
то дляється, то чезне, то неждане
із цяточки вогню запалахкоче.
Але нема найменшої відради –
приплив – відплив, піднесення – і спади.

Полиште мене тут, о друзі вірні.
Я буду сам брести драговиною.
Ви ж – далі йдіть. Для вас цей край безмірний,
ця незглибима вись над головою.
Досліджуйте, збирайте по дрібниці
світ, що сховав правдиві таємниці.

Усесвіт у мені, я в ньому зник без сліду,
аджеж я був улюбленець богів,
котрі на мене насилали біди,
я ж радощами й горем багатів.
Тепер боги мені склепили губи,
підносять вгору й віддають порубі.

Переклад В. Стуса